

El model de prevenció de delictes

Guia pràctica

Posa't en forma!

KITS PER A LA BONA GESTIÓ

ecom

El model de prevenció de delictes

- Des de l'any 2010 les associacions i les fundacions privades podem ser condemnades penalment com a autores d'un delicte.
- Disposar d'un Model de Prevenció de Delictes (MPD), també anomenat "Compliance", és l'única manera d'eximir l'entitat de la possible responsabilitat penal derivada de la comissió d'un delicte.

Edita:

Gran Via de les Corts Catalanes, 562, pral. 2a. 08011 Barcelona
Tel.: 93 451 55 50
ecom@ecom.cat
www.ecom.cat

Text: Fundesplai

Disseny i maquetació: Trajectes

Impressió: Pixartprinting

Dipòsit legal: B 21974-2019

Primera edició: setembre de 2019

Agraïments: Fundació AVAN, Fundació Esclerosi Múltiple (FEM),
Fundació Privada Estimia i Llars de l'Amistat Cheshire Fundació Privada.

Aquesta iniciativa inclou l'edició de tres guies: el pla d'igualtat, el codi ètic
i el model de prevenció de delictes.

Podeu descarregar aquest document en PDF al nostre web: www.ecom.cat

Aquesta publicació està subjecta a llicències Creative Commons
Reconeixement-NoComercial-CompartirIgual 4.0 Internacional.

Per a veure una còpia d'aquesta llicència, visiteu:

https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.es_ES

> Sumari

El model de prevenció de delictes

Guia pràctica

1	Introducció	6
2	Què és la prevenció de riscos penals i on es regula?	10
3	La nostra entitat està obligada legalment a tenir implantat un MPD?	14
4	La nostra entitat pot ser condemnada per qualsevol tipus de delicte?	16
5	Quines són les possibles sancions o conseqüències per a la nostra entitat?	18
6	Com ha de ser el model de prevenció de delictes?	20
7	Per on comencem? Fases per implementar un MPD	24
	Diagnòstic	25
	Elaboració	44
	Desenvolupament i validació	54
8	Ho tenim tot a punt?	55
9	Per saber-ne més	56
10	Marc legal	58

1 Introducció

- › Les organitzacions socials cal que tinguem present la nostra responsabilitat envers la legislació en la que s'emmarquen les nostres accions. En aquest sentit, existeixen processos de gran utilitat que permeten donar resposta a les noves obligacions legals, i un d'ells és la incorporació a l'entitat d'un model de prevenció de riscos penals.
- › Aquest procediment no només serveix per cobrir-nos davant possibles infraccions que es puguin donar en el si de les nostres entitats, sinó també per transmetre valors com la confiança, la responsabilitat, el bon govern i la transparència. És per això que, des d'ECOM, hem volgut apostar per l'elaboració d'aquesta guia amb la voluntat d'introduir les entitats dins el món de la prevenció dels riscos penals i, al mateix temps, fer-los més accessible una temàtica que sovint s'acompanya d'uns termes i uns procediments especialment complexos.
- › Aquesta publicació explica, de forma clara i propera, què vol dir la prevenció de riscos penals i com pot afectar a les nostres entitats. Així mateix, tot i ser una qüestió que requereix certa especialització i domini de coneixements tècnics, la guia permet conèixer de primera mà com les entitats podem crear el nostre propi model de prevenció de delictes.
- › Desitgem que aquesta publicació us permeti conèixer millor què és la prevenció de riscos penals, quin impacte pot tenir en el funcionament de les nostres organitzacions i com podem incorporar-la en el nostre dia a dia. Tot plegat per millorar i garantir la continuïtat de la vostra valuosa tasca en pro de les persones amb discapacitat.

+ Aquesta iniciativa neix de la voluntat — i gràcies al suport del Comissionat d’Economia Social, Verda, Desenvolupament Local i Política Alimentària de l’Ajuntament de Barcelona— de donar resposta als nous reptes en termes de gestió als quals hem de fer front les entitats per tal de complir amb les obligacions legals i, al mateix temps, per avançar cap a la qualitat, la transparència, la millora de la gestió i, en definitiva, l’excel·lència.

+ El projecte inclou l’edició de tres guies: el pla d’igualtat, el codi ètic i el model de prevenció de delictes.

+ Les guies s’han elaborat des d’una òptica participativa: les entitats membres de la federació han pogut transmetre quines eren les seves necessitats en termes de gestió i han permès identificar els àmbits de treball que calia abordar. A més, a l’hora de desenvolupar els continguts de la guia, hem comptat amb la implicació d’algunes d’elles, que ja han incorporat un model de riscos penals a les seves entitats, tot contribuint a enriquir-ne els continguts mitjançant la seva experiència i els seus aprenentatges.

+ Tot el procés s’ha impregnat dels valors d’ECOM: apoderament, inclusió, activisme, participació, compromís i innovació. Uns valors amb els que estem fermament compromesos i que compartim, com a entitat del tercer sector social, amb l’economia social i solidària.

1 Introducció

Qui som?

ECOM som un moviment impulsat per persones amb discapacitat física que treballem, a través del nostre apoderament i la nostra participació, per un doble objectiu: d'una banda, defensar l'exercici dels drets de les persones amb discapacitat física per assolir la plena inclusió social i millorar la seva qualitat de vida, amb l'apoderament de les persones com a eix vertebrador. De l'altra, enfortir el sector associatiu de la discapacitat física a través de la participació, la representació i l'apoderament. Actualment ECOM està formada per més de 120 entitats.

Objectius de la guia

- › Aproximar la prevenció de riscos penals a la realitat de les entitats.
- › Informar de quins són els delictes que poden cometre, potencialment, les entitats.
- › Aclarir si existeix l'obligació legal d'implementar un model de prevenció de delictes.
- › Conèixer, a grans trets, en què consisteix el procés d'implementació d'un model de prevenció de delictes.
- › Facilitar eines, recursos, consells i recomanacions d'utilitat.

A qui va dirigida la guia?

A entitats d'ECOM i totes aquelles organitzacions de l'àmbit de la discapacitat que vulguin conèixer què vol dir la prevenció de riscos penals, quines implicacions té en termes legals i quins passos cal seguir per implantar un model de prevenció de delictes.

Què aporta la guia a les entitats?

Aquesta guia pretén ser una eina pràctica, adaptada a l'especificitat del nostre sector, que aportï coneixement i faciliti, alhora, la gestió diària, apoderant les entitats per enfortir-les i aconseguir, d'aquesta manera, que les organitzacions de l'àmbit de la discapacitat, independentment dels recursos dels què disposin, tinguin les eines necessàries per fer front als nous reptes de gestió.

Què trobareu en aquesta guia?

- › Breu aproximació teòrica amb definició de conceptes, marc legal...
- › Explicació, pas a pas i de forma clara i visual, de com dur a terme el procés.
- › Consells, recomanacions i altres qüestions d'utilitat.
- › Recull de recursos, materials, normativa relacionada i eines que poden facilitar la feina.

2 Què és la prevenció de riscos penals i on es regula?

L'any 2010 es va aprovar una reforma del Codi penal ¹ que va introduir com a gran novetat la responsabilitat de les persones jurídiques, entre les quals s'inclouen les entitats del Tercer Sector.

A partir d'aquesta reforma, les associacions i les fundacions privades podem ser condemnades penalment com a autors d'un delictes.

L'article 31 bis del Codi penal recull que les nostres entitats poden ser responsables penals en dos supòsits:

- › Quan els delictes hagin estat comesos en nom o per compte de l'entitat i en benefici d'aquesta, per les persones que ostenten la representació legal o per aquelles que, actuant individualment o com a integrants d'un òrgan de la persona jurídica, estan autoritzades per prendre decisions en nom de l'entitat o ostenten facultats d'organització i control. Per tant, estem parlant de la junta directiva o del patronat i dels òrgans de direcció de l'entitat.

---

¹ › Llei Orgànica 1/2015, de 30 de març, que modifica la Llei Orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del codi penal.

Què és la prevenció de riscos penals i on es regula? **2**

› Quan els delictes hagin estat comesos per persones sotmeses a l'autoritat i supervisió de les persones esmentades al paràgraf anterior i s'hagin incomplert greument els deures de supervisió, vigilància i control de la seva activitat. En aquest supòsit, els delictes s'han d'haver comès també en l'exercici d'activitats socials i per compte i en benefici de l'entitat. Per tant, estem parlant de qualsevol persona que actuï per compte de l'entitat, com ara persones autònomes, subcontractades o voluntàries.

En paraules de la Fiscalia General de l'Estat, “el primer fet de connexió el generen les persones amb majors responsabilitats a l'entitat” és a dir la junta directiva, el patronat o la direcció de l'entitat “i el segon, les persones indegudament controlades per aquelles”, és a dir aquelles persones que actuen per compte de les primeres.²

Posteriorment, l'any 2015 es va aprovar una nova reforma del Codi penal³ que va establir quins són els requisits que han de concórrer les nostres associacions i fundacions per tal que puguin ser exonerades d'aquesta responsabilitat.

---

2 › Circular 1/2016, de 22 de gener, sobre la responsabilitat de les persones jurídiques conforme a la reforma del codi penal efectuada per Llei Orgànica 1/2015.

3 › Llei Orgànica 5/2010, de 22 de juny, que modifica la Llei Orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del codi penal.

2 Què és la prevenció de riscos penals i on es regula?

En aquest sentit, el Codi penal exigeix de responsabilitat penal les nostres entitats quan hagin implantat amb anterioritat a la comissió del delictes un model de prevenció amb les condicions que regula el propi codi.

Aquest model rep diferents noms, com Programa de compliment normatiu, Corporate Compliance o simplement Compliance. Tot i que és molt habitual referir-se a aquest model com a Compliance, al llarg d'aquesta guia nosaltres parlarem de MPD (Model de Prevenció de Delictes).

Després de l'any 2015, per tant, s'imposa a la pràctica la necessitat d'implantar aquest Compliance per tal d'evitar condemnes molt importants per a les nostres entitats.

No obstant això, en aquest punt cal destacar la interpretació que es fa des de la Fiscalia General de l'Estat ⁴ en indicar que "l'objecte dels models d'organització i gestió no només tenen per objecte evitar la sanció penal" de l'entitat "sinó promoure una veritable cultura ètica" a l'organització.

I per això, la clau per valorar la seva veritable eficàcia no està tant en l'existència d'un MPD sinó en la importància que té en la presa de decisions de la direcció i les

---

4 › Circular 1/2016, de 22 de gener, sobre la responsabilitat de les persones jurídiques conforme a la reforma del codi penal efectuada per Llei Orgànica 1/2015.

Què és la prevenció de riscos penals i on es regula? **2**

persones empleades i en quina mesura és una veritable expressió de la seva cultura de compliment.

Des de l'any 2010 les associacions i les fundacions privades podem ser condemnades penalment com a autors d'un delictes.

Per acabar aquest apartat, hem de dir que no tots els delictes que es recullen al Codi penal es poden atribuir a les nostres entitats. Únicament es poden atribuir un llistat tancat de delictes que es preveuen al Codi penal i que són els que veurem al llarg d'aquesta guia.

Reforma 2010

+ Introdueix la responsabilitat penal corporativa i permet la condemna de persones jurídiques responsables d'un delictes conforme a un catàleg o llista de delictes.

Reforma 2015

+ S'incrementa el nombre de delictes. Implantació dels models de prevenció de riscos penals com a forma d'exempció de responsabilitat penal de les empreses/entitats.

3 La nostra entitat està obligada legalment a tenir implantat un MPD?

L'elaboració i implantació d'un MPD i de les mesures recollides al Codi penal no és una obligació legal per a les nostres associacions i fundacions. Per tant, el fet de no tenir-lo no suposarà que se'ns pugui imposar una sanció o se'ns faci una inspecció des de l'administració.

Malgrat no sigui una obligació legal disposar d'un MPD, és molt important i recomanable que el tinguem, ja que és l'única manera d'eximir l'entitat de la possible responsabilitat penal derivada de la comissió d'un delicte.

A més, s'ha de tenir en compte que el fet d'estar sancionat pot impedir accedir a finançament públic i/o a la prestació de serveis de la xarxa pública.

Tenir implantat un MPD no ho hem de veure com un simple formalisme legal i una simple càrrega administrativa per poder exonerar-nos d'aquesta responsabilitat penal sinó com una forma de poder exercir millor les nostres funcions de govern i de gestionar l'entitat de forma responsable.

La nostra entitat està obligada legalment a tenir implantat un MPD? **3**

Hi ha diferents motius pels quals hem de valorar disposar de procediments de prevenció de delictes a les nostres entitats:

✓ **Bon Govern**

Perquè és una forma de poder complir amb l'obligació que tenim com a membres de la junta directiva o del patronat d'exercir el nostre càrrec de manera diligent, amb lleialtat i actuar sempre en interès de l'entitat, tal i com estableix el Llibre tercer del Codi Civil.

✓ **Qualitat i eficiència**

Perquè ens ajuda a millorar la nostra organització, a ser més eficients i assumir menys riscos. Ens ajudarà a millorar procediments interns de l'entitat.

✓ **Responsabilitat**

Perquè permet que les persones que formen part de juntes directives i de patronats tinguin identificats i controlats els seus riscos.

✓ **Inversió**

Perquè es pot considerar una inversió que ens ajudarà a evitar o reduir riscos que d'altra forma podria perjudicar greument l'entitat ⁵.

---

5 › Hi ha una frase molt eloqüent en aquest sentit de Paul McNulty que diu: “Si penses que el compliance és car, prova a no tenir-lo” (“If you think compliance is expensive try non-compliance”).

4 La nostra entitat pot ser condemnada per qualsevol tipus de delicte?

Tal i com hem avançat, no tots els delictes que estan recollits al Codi penal es poden atribuir a les persones jurídiques, sinó que s'ha establert un llistat tancat de delictes molt heterogenis que van des de fraus econòmics, contra la salut o contra el medi ambient.

- › Tràfic il·legal d'òrgans humans
- › Tràfic d'éssers humans
- › Prostitució, explotació sexual i corrupció de menors
- › Descobriments i revelació de secrets
- › Estafes
- › Frustració de l'execució
- › Insolvències punibles
- › Danys informàtics
- › Relatius a la propietat intel·lectual i industrial, al mercat i als consumidors
- › Blanqueig de capitals
- › Finançament il·legal dels partits polítics
- › Contra els drets dels ciutadans estrangers
- › Contra la Hisenda Pública i contra la Seguretat Social: frau fiscal, frau de subvencions i frau a la Seguretat Social

La nostra entitat pot ser condemnada per qualsevol tipus de delicte? **4**

- › Urbanització, construcció i edificació no autoritzables
- › Contra els recursos naturals i el medi ambient
- › Relatius a les radiacions ionitzants
- › Riscos provocats per explosius
- › Contra la salut pública
- › Falsificació de moneda
- › Falsificació de targetes de crèdit i dèbit i xecs de viatge
- › Suborn
- › Tràfic d'influències
- › Corrupció
- › Malversació
- › Odi i enaltiment
- › Finançament del terrorisme
- › Organitzacions i grups terroristes
- › Terrorisme
- › Contraban ⁶

Després d'analitzar els possibles delictes, ens adonem que en molts d'ells l'entitat no té riscos o el risc és mínim.

No tots els delictes que es recullen al Codi penal es poden atribuir a les nostres entitats, només n'hi ha alguns en concret que es poden donar.

6 › Llei Orgànica 12/1995, de 12 de desembre, de Repressió del Contraban.

5 Quines són les possibles sancions o conseqüències per a la nostra entitat?

El Codi penal estableix set tipus de penes que són aplicables a les persones jurídiques que resultin responsables penalment. Totes elles són considerades com a molt greus i són les següents:

✓ **Multa per quotes o proporcional**

La pena de multa consisteix en imposar a l'entitat una sanció dinerària i en el cas de les persones jurídiques té la particularitat que es pot allargar fins a un màxim de cinc anys amb una quota mínima diària de 30€ i un màxim de 5.000€.

✓ **Dissolució de la persona jurídica**

La dissolució produirà la pèrdua definitiva de la personalitat jurídica, així com la capacitat d'actuar o portar a terme qualsevol classe d'activitat. Atenent a la gravetat de la sanció, es reserva per als supòsits més greus.

✓ **Suspensió de les activitats**

El termini màxim és de cinc anys.

Quines són les possibles sancions o conseqüències per a la nostra entitat? **5**

✓ **Clausura dels locals i establiments**

El termini màxim és de cinc anys.

✓ **Prohibició de portar a terme en el futur les activitats en l'exercici de les quals s'hagi comès, afavorit o encobert el delictes**

Aquesta prohibició pot ser temporal o definitiva. Si és temporal, el termini no pot excedir els quinze anys.

✓ **Inhabilitació**

La inhabilitació no pot excedir els quinze anys i s'aplica a diferents àmbits:

- › per obtenir subvencions i ajudes públiques
- › per contractar amb el sector públic
- › per gaudir de beneficis i incentius fiscals o de la Seguretat Social

✓ **Intervenció judicial per salvaguardar els drets de les persones treballadores o creditors**

La intervenció serà pel temps que s'estimi necessari i que en cap cas pot excedir els cinc anys. Aquesta intervenció pot afectar la totalitat de l'organització o limitar-se a alguna de les seves instal·lacions, seccions o unitats de negoci.

6 Com ha de ser el model de prevenció de delictes?

Quines característiques ha de reunir el MPD?

El MPD ha de complir tres característiques principals: ha de ser previ, idoni i eficaç.

Previ

Idoni

Eficaç

✓ Previ

L'entitat haurà de disposar del MPD abans de la comissió del delicte. En cas contrari, no servirà com a eximent, tot i que podrà considerar-se com a atenuant si disposem del MPD abans del començament del judici.

✓ **Idoni**

En aquest mateix apartat veurem quins són els requisits que ha de complir aquest MPD però haurà d'incloure les mesures de vigilància i control idònies per prevenir delictes de la mateixa naturalesa o per reduir de manera significativa el risc de la seva comissió.

En paraules de la Fiscalia “els programes han de ser clars, precisos i eficaços i, per descomptat, redactats per escrit. No n’hi ha prou amb l’existència d’un programa, per complet que sigui, sinó que haurà d’acreditar-ne l’adequació per prevenir el delictes concret que s’ha comès”. “Per això, els models d’organització i gestió han d’estar perfectament adaptats a l’empresa i als seus riscos concrets.”

✓ **Eficaç**

Per últim, i tenint en compte que els delictes es poden cometre o bé per les persones administradores i la direcció de l’entitat o bé per les persones dependents d’aquestes, el Codi penal preveu en el primer cas que no s’hagi produït una omissió o un exercici insuficient de les seves funcions de supervisió, vigilància i control per part de la junta directiva, patronat o de la direcció de l’entitat i en el segon cas que s’hagin eludit de forma fraudulenta les mesures del model de prevenció de l’entitat.

6 Com ha de ser el model de prevenció de delictes?

Quins requisits ha de complir el model de prevenció de delictes?

A partir del 2015, el Codi penal incorpora una completa regulació sobre quins han de ser els requisits que ha complir el MPD:

- › Ha d'**identificar les activitats pròpies de la nostra entitat de les quals es puguin cometre delictes** i que, per tant, s'hauran de prevenir dins l'organització.
- › Ha d'establir els **protocols o procediments** que concretin el procés de formació de la voluntat de l'entitat, d'adopció i execució de decisions en relació amb aquells.
- › Ha de disposar de **models de gestió dels recursos financers adequats** per impedir la comissió dels delictes que s'han de prevenir.
- › Ha d'imposar l'**obligació d'informar de possibles riscos i incompliments** a l'organisme encarregat de vigilar el funcionament i l'observança del model de prevenció.
- › Ha d'**establir un sistema disciplinari** que sancioni adequadament l'incompliment de les mesures que estableix el model.
- › Ha de dur a terme una **verificació periòdica del model** i de la seva eventual modificació quan es posin de manifest infraccions rellevants de les seves disposicions o quan es produeixin canvis en l'organització, en l'estructura de control o en l'activitat desenvolupada que els facin necessaris.

Què hem de fer perquè l'entitat estigui exempta de responsabilitat penal?

La nostra entitat podria quedar exempta de responsabilitat si, abans de la comissió del delicte, ha adoptat i executat eficaçment un model d'organització i gestió que compleixi les condicions que acabem d'explicar en aquest apartat.

Si podem acreditar aquest model la nostra associació o fundació no serà responsable penalment i no serà sancionada. En els casos en què les circumstàncies anteriors només puguin ser objecte d'acreditació parcial, es podrà valorar com una atenuant i servirà per reduir la pena.

En resum, el compliment íntegre podria donar lloc a una exempció i, si no, a una possible atenuació de la pena.

El MPD ha d'estar adaptat a la realitat i les característiques de la nostra associació o fundació. No serveix qualsevol MPD i no ens serveix fer un "copiar" i "enganxar" del model d'una altra entitat.

7 Per on comencem? Fases per implementar un MPD

I ara què? Per on comencem?

A continuació intentem fer una proposta de les diferents tasques que haurem de portar a terme des de la nostra entitat.

Fase 1

Diagnòstic

Fase 2

Elaboració

Fase 3

**Desenvolupament
i validació**

Fase 1 → Diagnòstic

Quines fases té el diagnòstic?

L'objectiu d'aquesta fase és identificar els riscos penals de l'entitat.

La fase de diagnòstic es compon de les accions següents:

Acord de l'òrgan de govern

Comunicació de l'acord a l'organització

Identificació dels riscos

Valoració i gradació dels riscos

7 Per on comencem? Fases per implementar un MPD

Fase 1 Diagnòstic

› Acord de l'òrgan de govern

Per tal de disposar d'un MPD és necessari i imprescindible un ferm compromís per part de la junta directiva o del patronat i de la direcció de l'entitat.

Elaborar i implantar un MPD requerirà hores de dedicació, esforç i coordinació per part de moltes persones dels diferents equips i una visió general i transversal que sense l'impuls i el convenciment per part dels òrgans de govern i direcció no serà possible.

No podem iniciar un procés d'elaboració del MPD si només comptem amb el compromís per part de qui porta els temes jurídics o d'unes poques persones de l'equip. La junta directiva o el patronat i la direcció de l'entitat han d'estar convençuts i han de ser conscients que haurem de dedicar temps i recursos personals i econòmics de l'entitat i aprovar-ho. Si pensem que es tracta de més paperassa i una simple càrrega administrativa amb la qual hem de complir, serà difícil que arribem a bon port.

Aquest compromís s'ha de plasmar en un acord de la junta directiva o del patronat. Tinguem present que durant les diferents fases és molt important deixar constància i traçabilitat de tot el que fem. Hem de generar evidències documentals que ens ajudaran després a demostrar i acreditar tot el que s'ha fet a l'entitat.

El següent pas és, habitualment, la constitució d'un grup intern de treball que garanteixi la coordinació i el seguiment de totes les accions i fases.

› Comunicació de l'acord a l'organització

És important i molt recomanable traslladar a tota l'organització que s'ha iniciat aquest procés i informar-los dels objectius i de les fases del projecte. Aquesta comunicació es pot fer de forma individual o mitjançant canals o butlletins informatius que pugui tenir l'entitat. Posteriorment, haurem d'informar dels avanços i dels resultats finals del MPD.

També cal informar a totes aquelles persones que hagin de participar en alguna de les fases. Per exemple, totes les persones de l'organització que vulguem entrevistar, que ens contestin preguntes o que ens omplin formularis relacionats amb la implantació del MPD.

Per a l'èxit i el bon desenvolupament d'aquesta fase és important que les persones que hi participin tinguin una predisposició adequada i ens contestin d'una forma sincera i sense que se sentin amenaçades.

7 Per on comencem? Fases per implementar un MPD

Fase 1 Diagnòstic

› Identificació dels riscos

Com hem dit anteriorment, hem d'identificar aquelles activitats pròpies de la nostra entitat de les quals es puguin cometre delictes. Per obtenir la informació necessària sobre les activitats de les diferents àrees de l'associació o fundació podem fer servir diferents eines i metodologies però en aquesta guia en farem esment a tres:

- › entrevistes
- › qüestionaris o llistats de comprovació
- › anàlisi de la documentació i controls existents

Entrevistes amb persones de l'entitat

Abans d'iniciar les entrevistes haurem de portar a terme dues tasques prèvies:

› Selecció de les àrees clau de l'entitat

No podem deixar fora d'aquesta fase àrees clau de l'organització i, per tant, n'haurem de fer una selecció però garantint la globalitat de l'organització i que no en quedin fora àrees o departaments clau (recursos humans, informàtic/sistemes, comptabilitat, jurídic, proveïdors, pagaments, apoderaments a l'entitat, captació de fons...). Si l'entitat té diferents seus o delegacions hem de poder disposar d'informació de les activitats que es desenvolupen a totes elles.

› Selecció de les persones clau que participin a les entrevistes

Han de ser persones que disposin d'informació sobre els processos de la seva àrea i hem de garantir que totes les àrees rellevants estiguin representades. La metodologia d'entrevistes té la dificultat que comporta una gran dedicació però per contra la seva immediatesa permet disposar d'informació més completa i poder requerir d'immediat la documentació rellevant o bé, si fos necessari, ampliar la informació requerint la participació d'altres persones de l'àrea.

Qüestionari o llistats de comprovació

A l'igual que les entrevistes, els qüestionaris tenen la finalitat d'identificar aquelles actuacions més significatives i els riscos que se'n deriven. Un qüestionari o *checklist* pot servir per enviar-lo a les persones que hagin de contestar o bé per fer-lo servir durant les entrevistes com a guió de preguntes.

Com hem vist en apartats anteriors el llistat de delictes és gran però segurament hi ha molts d'ells que no comporten cap risc o un risc mínim a l'entitat. A continuació, us proposem alguns exemples d'actuacions i de possibles preguntes relacionades amb els delictes que poden tenir un risc més elevat a les entitats d'ECOM.

7 Per on comencem? Fases per implementar un MPD

Fase 1 Diagnòstic

Una de les coses que haurem de preguntar a totes les entrevistes o formularis és si ja s'han produït situacions de risc i si tenim procediments judicials oberts, expedients sancionadors, denúncies...

Frau de subvencions

Exemples de possibles preguntes per identificar riscos

- › Hem tingut algun requeriment i/o sancions per part de les administracions públiques per no haver justificat adequadament alguna subvenció?
- › L'entitat comprova que es compleixen els requisits per poder obtenir les subvencions?

Exemples de situacions:

- › Una associació que rep més de 100.000€ de subvencions havent falsejant la documentació per obtenir-la.
- › Una associació que rep més de 100.000€ de subvencions i quan arriben els diners els destina a unes finalitats diferents d'aquelles per a les quals es va concedir la subvenció.

Contra la Seguretat Social

Exemples de possibles preguntes per identificar riscos

- › Estem al corrent de pagament amb la Seguretat Social?
- › Hem estat sancionats en alguna ocasió o tenim procediments de reclamació oberts amb la Seguretat Social?

Exemples de situacions:

- › Una associació té una persona contractada laboralment treballant i aquesta persona li planteja que vol marxar per causes personals. Si es tracta d'una baixa voluntària no té dret a cobrar la prestació de l'atur i per aquest motiu demana a l'entitat que simuli un acomiadament per poder cobrar la prestació de l'atur. L'entitat accedeix a la seva petició i simula un acomiadament per arreglar-li els papers de l'atur.
- › Una entitat que té problemes econòmics decideix, per poder continuar amb la seva activitat, estalviar-se les cotitzacions a la Seguretat Social del que haurien de ser persones treballadores contractades laboralment, fent-los un contracte de voluntariat i pagant-los en concepte de dietes sense justificants i amb un sobre en mà cada mes.

7 Per on comencem? Fases per implementar un MPD

Fase 1 Diagnòstic

Contra la salut pública

Exemples de possibles preguntes per identificar riscos

- › Treballem amb medicaments, substàncies químiques o residus sanitaris?
- › Manipulem aliments i/o produïm, subministrem o comercialitzem productes alimentaris?

Exemples de situacions:

- › Una entitat facilita medicaments en mal estat o sense autorització a les persones usuàries del seu servei.
- › Una fundació subministra aliments o begudes caducats, en mal estat o adulterats posant en perill la salut dels/les consumidors/es.

Contra els recursos naturals i el medi ambient

Exemples de possibles preguntes per identificar riscos

- › Des de l'entitat fem abocaments, emissions... o alguna activitat perillosa per al medi ambient?
- › Des de l'entitat comprovem si complim amb la normativa vigent aplicable en temes de gestió ambiental?

Exemple de situació:

- › Una entitat fa servir una instal·lació on emmagatzema substàncies o preparats perillosos que poden causar danys al medi ambient o realitza abocaments al sòl o al subsòl.

Contra la Hisenda Pública

Exemples de possibles preguntes per identificar riscos

- › Estem al corrent de pagament amb Hisenda?
- › Hem estat sancionats en alguna ocasió o tenim procediments de reclamació oberts amb l'Agència Tributària?

Exemple de situació:

- › Una entitat defrauda a la Hisenda Pública (estatal o autonòmica) gaudint d'uns beneficis fiscals que no li corresponen o evita el pagament d'impostos o aconsegueix unes devolucions que no li corresponen per valor superior als 120.000€.

Finançament il·legal dels partits polítics

Exemples de possibles preguntes per identificar riscos

- › Tenim coneixement de si la nostra entitat fa o ha fet donacions a partits polítics o a alguna de les seves entitats vinculades?
- › Té l'entitat algun sistema de control de les donacions realitzades a altres entitats?

Exemple de situació:

- › Una entitat fa una donació encoberta destinada a un partit polític.

7 Per on comencem? Fases per implementar un MPD

Fase 1 Diagnòstic

Insolvències punibles

Exemples de possibles preguntes per identificar riscos

- › Atenem les ordres de retenció de saldos que ens arriben d'Hisenda?
- › Tenim un control adequat dels nostres llibres i registres comptables?
- › Fem donatius a particulars, persones usuàries o destinatàries de la nostra activitat o a d'altres organitzacions?
- › Portem un control de la facturació de l'entitat?
- › Portem una doble comptabilitat a l'entitat?
- › Complim totes les obligacions relacionades amb la comptabilitat?

Exemple de situació:

- › L'entitat, coneixedora de les seves dificultats econòmiques, decideix crear una nova associació, a la qual traspasarà tots aquells projectes que són rendibles econòmicament i deixarà a l'entitat actual únicament aquells que són clarament deficitaris, sabent que no podrà fer front als deutes en un futur pròxim.

Blanqueig de capitals

Exemples de possibles preguntes per identificar riscos

- › Identifiquem a totes les persones que reben fons o recursos de l'entitat a títol gratuït?
- › Identifiquem formalment als col·laboradors/es i contraparts de l'entitat quan signem un contracte o conveni?
- › Identifiquem a totes les persones donants que ens fan aportacions superiors als 100€?
- › L'entitat té prohibit acceptar pagaments en efectiu de més de 2.500€?
- › Controlem els pagaments que es puguin fer als membres de la junta o del patronat?
- › Tenim identificats proveïdors o clients de possible risc en relació al blanqueig de capitals, tals com proveïdors internacionals, transaccions amb paradisos fiscals, persones que hagin estat condemnades per delictes econòmics o fiscals, casinos o entitats de jocs i apostes...?

Exemple de situació:

- › L'entitat, davant la crisi, té un gran increment de peticions que rep per part de les persones usuàries dels seus serveis i accepta una important quantitat de diners com a donatiu, tot i saber que prové d'una activitat de dubtosa legalitat.

7 Per on comencem? Fases per implementar un MPD

Fase 1 Diagnòstic

Corrupció

Exemples de possibles preguntes per identificar riscos

- › Tenim una política de regals o obsequis?
- › Sabem si els membres de la junta, de la direcció o el personal contractat reben regals, donacions, descomptes per part d'altres entitats o empreses amb les que ens relacionem?
- › Disposem de procediments interns de control de la despesa?
- › Tenim una política sobre com actuar davant situacions de conflictes d'interessos?
- › Sabem si alguna persona de la junta, de la direcció o el personal contractat es troben en una situació de conflicte d'interès respecte de l'entitat o en relació a alguna de les entitats, empreses o administracions amb les que ens relacionem?

Exemples de situacions:

- › L'entitat paga una comissió a un/a tècnic/a municipal a canvi de rebre informació sobre les ofertes presentades per la resta d'empreses licitadores a un servei.
- › La fundació ofereix diners al/la director/a de compres d'una empresa per aconseguir que ens doni un contracte important.

Propietat intel·lectual

Exemples de possibles preguntes per identificar riscos

- › Tenim limitat l'accés a determinades pàgines web que permetin accedir a continguts que vulnerin o puguin vulnerar els drets de propietat intel·lectual (xarxes P2P, torrent, emule, pàgines de descarregues il·legals...)?
- › Si fem servir treballs, publicacions o fotografies propietat d'altres, ens assegurem de poder reproduir-les i/o les citem adequadament?
- › Tenim web, blog, butlletins...? Caldrà fer-ne una revisió per assegurar-nos per exemple que els continguts que publiquem i fem servir no són utilitzats i reproduïts sense permís dels seus autors.
- › Tenim un inventari de software a la nostra entitat?
- › Tenim mesures de control per tal que el personal contractat o voluntari de l'organització no pugui instal·lar-se software sense llicència o pirata?

Exemple de situació:

- › L'entitat necessita fer servir un software per al correcte desenvolupament de la seva gestió, però davant l'elevat cost que suposaria adquirir les llicències per a tot el personal, decideix descarregar-se una versió pirata.

7 Per on comencem? Fases per implementar un MPD

Fase 1 Diagnòstic

Delictes informàtics i descobriment i revelació de secrets

Exemples de possibles preguntes per identificar riscos

- › Disposem d'una política de permisos per part de les persones usuàries dels nostres programes i de la nostra xarxa (persones usuàries, claus d'accés, permisos per carpetes...)?
- › Les persones treballadores signen al contracte clàusules de secret i confidencialitat?
- › Queda registre de quina persona ha accedit als programes informàtics i bases de dades i quines accions ha portat a terme?
- › Quines mesures de seguretat informàtica tenim a l'entitat: antivirus, tallafocs, còpies de seguretat...?
- › Tenim un inventari del software que fem servir a l'entitat?

Exemple de situació:

- › Per evitar que l'empresa actual gestora d'un servei pugui continuar amb normalitat, accedim al seu servidor i esborrem tots els seus arxius.

Estafes

Exemples de possibles preguntes per identificar riscos

- › Tenim una política d'utilització de targetes de crèdit, justificació de despeses, dietes...?
- › Tenim un registre i control de les persones apoderades de l'entitat?
- › Està limitada la quantia màxima que pot pagar per transferència o en efectiu o disposar-ne una única persona de l'entitat?
- › Disposem d'un sistema de registre dels pagaments en efectiu?
- › Hi ha un sistema de control de la despesa, del pagament i de comprovació de les factures?
- › Hem demanat en alguna ocasió modificar una factura a un proveïdor per canviar el concepte o l'import o ens ho han demanat a nosaltres?

Exemples de situacions:

- › A final d'any una entitat ens demana que li preparem una factura per una feina que no es farà per tal de poder justificar una subvenció.
- › Hem tingut un accident a les instal·lacions i per tal que l'assegurança es faci càrrec del pagament del sinistre decidim modificar la versió dels fets perquè pugui tenir cobertura.

7 Per on comencem? Fases per implementar un MPD

Fase 1 Diagnòstic

Suborn al funcionariat

Exemples de possibles preguntes per identificar riscos

- › Contractem amb alguna administració pública o rebem subvencions públiques?
- › Hem fet algun pagament o regal a algun funcionari públic?
- › Coneixem si alguna persona vinculada a l'entitat té una situació de conflicte d'interès respecte d'alguna persona funcionària?

Exemple de situació:

- › Una entitat que té un expedient obert ofereix a la persona que porta l'expedient una quantitat de diners per arxivar-lo.

+ El Col·legi d'advocats de Madrid a través del Centre de Responsabilitat Social de l'advocacia ha elaborat diferents eines que us poden ajudar a l'hora de fer l'anàlisi dels riscos penals.

+ Adjuntem els enllaços als documents de l'ICAM a l'apartat final "Per saber-ne més".

Anàlisi de la documentació i dels sistemes de control existents

El MPD haurà de preveure quins són els sistemes de control establerts per part de l'entitat per evitar o minimitzar els riscos detectats. Per tant, és lògic que més enllà de les informacions facilitades per les persones entrevistades o que ens hagin omplert els diferents qüestionaris, cal que revisem tots els procediments, processos, instruccions, ISO, manuals, guies, auditories, informes, eines de control... que l'entitat pugui tenir ja establerts i valorar la seva efectivitat.

Cal prestar especial atenció als mecanismes de control que afectin als principals processos de l'entitat tals com recursos humans, seguretat de les dades i la informació, pagaments, gestió de proveïdors i clients, comptabilitat, gestió de subvencions o captació de fons.

L'objectiu de la fase de diagnòstic és identificar els riscos penals a les nostres associacions i fundacions, és a dir, identificar les activitats pròpies de l'organització de les quals es puguin cometre delictes.

7 Per on comencem? Fases per implementar un MPD

Fase 1 Diagnòstic

› Valoració i gradació dels riscos

Una vegada identificats els riscos el que hem de fer és valorar-los. El que es fa habitualment a totes les organitzacions és fer servir dos elements: la probabilitat i l'impacte.

› La probabilitat que es materialitzi el risc l'haurem de valorar a partir de la informació de què disposem a l'entitat, com per exemple la freqüència amb la que passa o ha passat aquest risc a la nostra entitat o a d'altres entitats del nostre sector d'activitat o del territori, de l'absència o no de sistemes de control interns, etc.

› L'impacte o la gravetat que podria tenir aquest fet per a l'entitat si es materialitzés, el podem valorar atenent al valor econòmic, al nombre de persones afectades o, per exemple, al dany que podria ocasionar a la reputació de l'entitat.

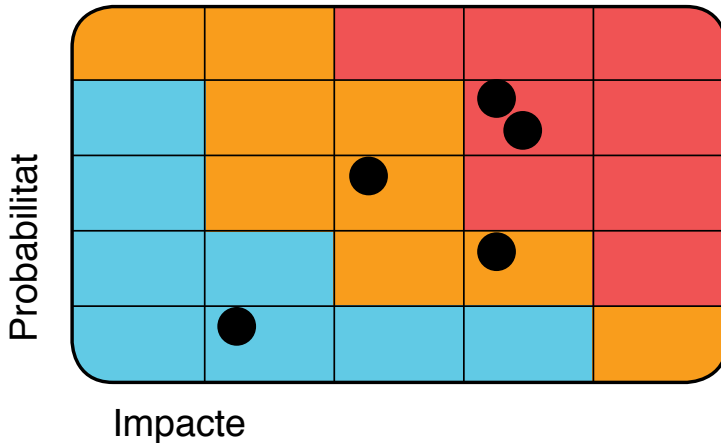
Habitualment es fan servir sistemes o elements que ens ajuden a visualitzar d'una manera senzilla els riscos i la seva valoració (matriu de riscos): semàfors, mapes de calor, banderoles de color, gomets, taula amb la xifra numèrica del valor del risc (probabilitat x impacte), etc.

Per on comencem? Fases per implementar un MPD **7**

Fase 1 Diagnòstic

Aquest seria un exemple de la representació dels riscos en un mapa de calor, on el color blau és el risc mínim, el taronja és el risc mitjà i el vermell el màxim risc; i els punts són les actuacions objecte d'anàlisi.

7 Per on comencem? Fases per implementar un MPD

Fase 2 Elaboració

Fase 2 Elaboració

L'objectiu d'aquesta fase és reduir els riscos detectats a la fase de diagnòstic.

A continuació expliquem quines són les eines bàsiques que ha de tenir l'entitat i quins aspectes s'han de tenir en compte a l'hora de preparar-les.

Pla d'actuació

**Comitè de Compliance
o Compliance Officer**

Codi ètic i/o de conducta

Canal de denúncies o canal ètic

› Pla d'actuació

Una vegada hem detectat els delictes que es poden cometre a l'entitat, els hem classificat en funció del seu risc i ja tenim el mapa de riscos, el següent pas és fer un pla d'acció per eliminar o reduir al màxim els riscos detectats a l'entitat.

Recomanem fer un quadre de seguiment on puguin recollir-se els següents apartats:

- › Àrea o departament on s'ha detectat o a qui afecta més
- › Risc identificat
- › Accions que s'han d'emprendre
- › Calendari / terminis
- › Responsable de l'acció
- › Seguiment de l'acció per saber si ja s'ha fet o no
- › Valoració del risc:
  - risc mínim, ● risc mitjà, ● risc màxim

7 Per on comencem? Fases per implementar un MPD

Fase 2 Elaboració

Aquest seria un possible exemple de pla d'acció:

Àrea	Direcció i Govern	Direcció Econòmica	Direcció Recursos Humans
Descripció del risc	Falta d'eines del MPD	Risc de delictes de blanqueig de capitals	Risc de delictes de corrupció dels negocis. No existeix política escrita de dietes ni d'atencions
Proposta d'acció	Creació del Comitè de Compliance	Reforçar les mesures de prevenció del blanqueig de capitals i el finançament del terrorisme: Preparar codi de conducta Revisar i millorar procediments interns existents	Codi de conducta Elaboració de procediment intern per escrit de dietes i atencions
Termini	Data	Data	Data
Responsable	Junta Directiva	Cap del departament econòmic. Cap del servei jurídic	Cap de Recursos Humans
Seguiment	Constitució del Comitè de Compliance	Elaborar procediment	Elaboració de procediment intern
Valoració del risc	●	●	●

+ Si hem de prioritzar recursos a l'entitat, és recomanable començar a implantar les mesures de prevenció dels riscos més alts.

+ Un cop apliquem totes les mesures del pla d'acció no hi hauria d'haver cap risc amb valoració alta i tots haurien de ser de valoració baixa o mitjana tal i com veurem a la següent fase d'elaboració del MPD.

7 Per on comencem? Fases per implementar un MPD

Fase 2 Elaboració

› Comitè de Compliance o Compliance Officer

El Codi penal preveu que ha d'haver-hi un òrgan de l'entitat amb poders autònoms d'iniciativa i de control que tingui encomanada la funció de supervisar l'eficàcia dels controls interns de l'entitat.

+ En les persones jurídiques de petites dimensions (les que poden presentar comptes abreujats) les funcions de supervisió poden ser assumides directament per la junta directiva d'una associació o pel patronat d'una fundació.

+ En la resta de supòsits s'haurà de nomenar un òrgan autònom, que podrà ser col·legiat (Comitè de Compliance) o unipersonal (Compliance Officer).

Ha de ser un òrgan independent a l'hora de prendre decisions, garantir la confidencialitat de totes les dades i informació que gestioni i no trobar-se en cap situació de conflicte d'interessos respecte a l'entitat.

Perquè pugui exercir correctament les seves funcions, ha de poder tenir accés a la informació de l'entitat que li permeti realitzar les seves investigacions. Un indicador clau d'independència és que pugui tenir una partida pressupostària pròpia.

En el cas que es tracti d'un Comitè de Compliance caldrà establir un reglament on es reguli la seva composició, funcions, organització interna i normes de funcionament...

Tant l'acord de creació del Comitè de Compliance com la seva regulació haurà d'estar recollida en un acord de patronat en el cas de les fundacions o en un acord de junta (o assemblea), en el cas de les associacions.

En relació a les funcions del Comitè de Compliance o Compliance Officer poden destacar, entre d'altres, les de:

- ✓ Implementar el MPD
- ✓ Fer el seguiment del pla d'acció
- ✓ Interpretar el codi de conducta de l'entitat
- ✓ Impulsar els protocols que siguin necessaris per implementar el MPD
- ✓ Gestionar i tramitar les denúncies que puguin arribar a l'entitat
- ✓ Difondre els principis del MPD
- ✓ Formar al personal de l'entitat
- ✓ Avaluar el grau de compliment del MPD i proposar accions correctores

En resum, ha d'encarregar-se de totes les accions derivades de la implantació del MPD a l'organització, el seu seguiment i avaluació.

7 Per on comencem? Fases per implementar un MPD

Fase 2 Elaboració

› Codi ètic i/o de conducta

Com ja hem vist en apartats anteriors, el Codi penal estableix l'obligació per part de les entitats d'establir un sistema disciplinari que sancioni l'incompliment de les mesures adoptades per part de l'entitat com una eina per garantir l'eficàcia del MPD.

El fet que existeixi aquest règim disciplinari pressuposa que l'entitat ha de disposar un codi ètic i/o de conducta que reculli els criteris i recomanacions, els principis i els valors de la nostra organització.

Tot i que s'acostuma a parlar d'aquests dos documents de forma indiferent, el codi ètic recull els valors de l'entitat mentre que el codi de conducta recull les actuacions i l'expectativa del que s'espera de les persones de l'organització, incloent-hi les actuacions prohibides i el que s'ha de fer en cas de trobar-se en una situació d'incompliment.

En tot cas, en aquesta guia ens referirem a tots dos de manera indiferent.

El codi ètic i/o de conducta podria recollir, entre d'altres, els següents apartats:

- + Àmbit d'aplicació
- + Conductes esperades i pràctiques responsables (relacions amb el personal de l'entitat, entitats col·laboradores, empreses proveïdores, donants, prevenció de blanqueig, compromisos ambientals i socials, actuacions en cas de conflictes d'interessos...)
- + Comitè de Compliance
- + Canal de consultes i denúncia
- + Definició de possibles sancions

A la guia d'aquesta mateixa col·lecció que parla del codi ètic, s'hi poden trobar alguns exemples de codis ètics d'entitats d'ECOM.

7 Per on comencem? Fases per implementar un MPD

Fase 2 Elaboració

› Canal de denúncies o canal ètic

El Codi penal regula que el MPD ha d'imposar l'obligació d'informar de possibles riscos i incompliments a l'organisme encarregat de vigilar el funcionament i l'observança del model de prevenció.

Es tracta que l'entitat disposi d'un mitjà de comunicació de la comissió d'actes irregulars o il·legals o contraris al codi de conducta (canal de denúncies o *whistleblowing* en anglès). Habitualment es tractarà d'un correu electrònic o d'un formulari públic al web de l'entitat. És important que estigui en un lloc visible i de fàcil accés i que es comuniqui al personal i als diferents grups d'interès de l'organització.

En el cas del personal laboral, caldrà comunicar-lo als representants de les treballadores i treballadors de l'entitat.

Caldrà regular qui atindrà les denúncies, com es gestionen i tramiten i caldrà, en tot cas, garantir la confidencialitat de les dades i informació relatives a cadascun dels expedients.

Tant la normativa de protecció de dades com la que regula el blanqueig de capitals permeten la possibilitat que les denúncies es puguin realitzar de manera anònima.

En tot cas, haurem d'adoptar les mesures necessàries per preservar la identitat i garantir la confidencialitat de les dades corresponents a les persones afectades per la informació subministrada i de la persona que hagués informat dels fets, en cas que s'hagués identificat.

Caldrà, per últim, adoptar mesures per garantir que les persones que informin de possibles infraccions siguin protegides de represàlies o discriminacions.

L'entitat ha de disposar d'un mitjà de comunicació de la comissió d'actes irregulars, il·legals o contraris al codi de conducta.

7 Per on comencem? Fases per implementar un MPD

Fase 3 Desenvolupament i validació

Fase 3 **Desenvolupament i validació**

Adopció de mesures de prevenció

Formació i comunicació a l'organització

Implantació

Validació

En aquesta fase hem de tenir en compte que hi ha d'haver traçabilitat de tot el que hem fet a l'entitat: tot haurà d'estar documentat. Caldrà que s'hagin aprovat, mitjançant acord de la junta o del patronat, les eines i el contingut del MPD comunicant-los i fent-los extensius a tota l'organització.

Hurem de nomenar el Comitè de Compliance i la seva composició i regulació, aprovar el codi de conducta, preveure les accions formatives per a totes les persones de l'equip, validar la implantació del sistema...

S'haurà d'aixecar acta i deixar constància de totes les reunions i acords, així com de les evidències d'haver-ho comunicat i informat a les persones de l'entitat i, si escau, d'haver fet la formació.

És molt recomanable que s'estableixi un termini o una periodicitat amb la que s'hagi de revisar el MPD i també que es pugui evidenciar aquesta revisió per part del Comitè de Compliance.

Ho tenim tot a punt?

8

A continuació oferim una proposta de llistat de comprovació que pugui ajudar en el seguiment del procés d'elaboració i implantació d'un MPD a l'entitat.

- L'òrgan de govern ha pres l'acord d'elaborar i implantar un MPD a l'entitat.
- Hem comunicat l'acord a les persones vinculades a l'entitat i a les que participen del procés d'elaboració i implantació del MPD.
- Hem fet les entrevistes i enviat els qüestionaris.
- Hem revisat els processos i la documentació de l'entitat.
- Hem revisat els controls existents.
- Tenim feta la valoració dels riscos.
- Disposem d'un pla d'actuació elaborat a partir de la detecció dels riscos.
- Disposem d'un Comitè de Compliance o Compliance Officer.
- Hem preparat el codi ètic i/o de conducta de l'entitat.
- Disposem del canal de denúncies.
- Hem comunicat i format al personal de l'organització sobre el contingut del MPD.
- Hem implantat les mesures de prevenció establertes al pla d'actuació.
- Validem periòdicament el nostre MPD.

9 Per saber-ne més

› **Circular 1/2016, de 22 de gener, sobre la responsabilitat de les persones jurídiques conforme a la reforma del Codi penal efectuada per llei orgànica 1/2015**

Fiscalia General de l'Estat

<https://bit.ly/2HpRp6r>

› **Materials pràctics d'autodiagnòstic i compliance per a entitats socials**

Il·lustre Col·legi d'advocats de Madrid, ICAM

› **Guía práctica de autodiagnóstico y compliance para entidades sociales**

<https://bit.ly/2KgHDan>

› **Formulari de coneixements i documentació de l'organització**

<https://bit.ly/2xWimJv>

› **Qüestionari d'Autodiagnòstic RSC i Compliance**

<https://bit.ly/2SonKP9>

› **Anàlisi del mapa de riscos i demo**

<https://bit.ly/2NHZkQz>

› **Guia d'implementació de compliance per a pimes**

World Compliance Association

<http://www.worldcomplianceassociation.com/guia-de-implementacion-de-compliance-para-pymes.php>

› **Catàleg de delictes**

personasjuridicas.es

<https://personasjuridicas.es/catalogo-de-delitos-2/>

› **Guia orientativa per als organismes que han de vetllar perquè fundacions i associacions no siguin utilitzades per al blanqueig de capitals o el finançament del terrorisme**

SEPBLAC Servicio Ejecutivo de la Comisión de Prevención del Blanqueo de Capitales e Infracciones Monetarias

<https://bit.ly/30BbYEF>

› **Què és el compliance?**

xarxanet.org

<http://xarxanet.org/etiquetes/general/compliance>

10 Marc legal

› Article 31 bis del Codi penal

1. En els supòsits que preveu aquest Codi, les persones jurídiques són penalment responsables:

- a) Dels delictes comesos en nom o per compte d'aquestes, i en el seu benefici directe o indirecte, pels seus representants legals o per aquells que, actuant individualment o com a integrants d'un òrgan de la persona jurídica, estan autoritzats per prendre decisions en nom de la persona jurídica o ostenten facultats d'organització i control dins d'aquesta.
- b) Dels delictes comesos, en l'exercici d'activitats socials i per compte i en benefici directe o indirecte d'aquestes, pels qui, estant sotmesos a l'autoritat de les persones físiques que esmenta el paràgraf anterior, han pogut realitzar els fets perquè aquells han incomplert greument els deures de supervisió, vigilància i control de la seva activitat ateses les circumstàncies concretes del cas.

2. Si el delicte és comès per les persones que indica la lletra a de l'apartat anterior, la persona jurídica queda exempta de responsabilitat si es compleixen les condicions següents:

- 1a. l'òrgan d'administració ha adoptat i executat amb eficàcia, abans de la comissió del delicte, models d'organització i gestió que inclouen les mesures de vigilància i control idònies per prevenir delictes de la mateixa naturalesa o per reduir de manera significativa el risc de la seva comissió;
- 2a. la supervisió del funcionament i del compliment del model de prevenció implantat s'ha confiat a un òrgan de la persona jurídica amb poders autònoms d'iniciativa i de control o que tingui encomanada legalment la funció de supervisar l'eficàcia dels controls interns de la persona jurídica;
- 3a. els autors individuals han comès el delicte eludint fraudulentament els models d'organització i de prevenció i
- 4a. no s'ha produït una omissió o un exercici insuficient de les seves funcions de supervisió, vigilància i control per part de l'òrgan al qual es refereix la condició 2a.

En els casos en què les circumstàncies anteriors només puguin ser objecte d'acreditació parcial, aquesta circumstància s'ha de valorar a l'efecte d'atenuació de la pena.

10 Marc legal

3. En les persones jurídiques de petites dimensions, les funcions de supervisió a què es refereix la condició 2a de l'apartat 2 poden ser assumides directament per l'òrgan d'administració. A aquests efectes, són persones jurídiques de petites dimensions les que, segons la legislació aplicable, estiguin autoritzades a presentar un compte de pèrdues i guanys abreujat.

4. Si el delicte és comès per les persones que indica la lletra b de l'apartat 1, la persona jurídica queda exempta de responsabilitat si, abans de la comissió del delicte, ha adoptat i executat eficaçment un model d'organització i gestió que sigui adequat per prevenir delictes de la naturalesa del qual es va cometre o per reduir de manera significativa el risc de la seva comissió.

En aquest cas és igualment aplicable l'atenuació prevista en el paràgraf segon de l'apartat 2 d'aquest article.

5. Els models d'organització i gestió a què es refereixen la condició 1a de l'apartat 2 i l'apartat anterior han de complir els requisits següents:

- 1r. Han d'identificar les activitats en l'àmbit de les quals es puguin cometre els delictes que s'han de prevenir.
- 2n. Han d'establir els protocols o procediments que concretin el procés de formació de la voluntat de la persona jurídica, d'adopció i execució de decisions en relació amb aquells.
- 3r. Han de disposar de models de gestió dels recursos financers adequats per impedir la comissió dels delictes que s'han de prevenir.
- 4t. Han d'imposar l'obligació d'informar de possibles riscos i incompliments a l'organisme encarregat de vigilar el funcionament i l'observança del model de prevenció.
- 5è. Han d'establir un sistema disciplinari que sancioni adequadament l'incompliment de les mesures que estableix el model.
- 6è. Han de dur a terme una verificació periòdica del model i de la seva eventual modificació quan es posin de manifest infraccions rellevants de les seves disposicions, o quan es produeixin canvis en l'organització, en l'estructura de control o en l'activitat desenvolupada que els facin necessaris.

› Article 31 ter

1. La responsabilitat penal de les persones jurídiques és exigible sempre que es constati la comissió d'un delictes que hagi hagut de cometre qui exerceixi els càrrecs o les funcions a què al·ludeix l'article anterior, encara que la persona física concreta responsable no hagi estat individualitzada o no hagi estat possible dirigir el procediment contra ella. Quan, com a conseqüència dels mateixos fets, s'imposa a totes dues la pena de multa, els jutges o tribunals han de modular les quanties respectives, de manera que la suma resultant no sigui desproporcionada en relació amb la seva gravetat.

2. La concurrència, en les persones que materialment hagin dut a terme els fets o en les que els hagin fet possibles per no haver exercit el degut control, de circumstàncies que afectin la culpabilitat de l'acusat o n'agreugin la responsabilitat, o el fet que aquestes persones hagin mort o s'hagin sostret a l'acció de la justícia, no exclou ni modifica la responsabilitat penal de les persones jurídiques, sense perjudici del que disposa l'article següent.

› Article 31 quater

Només es poden considerar circumstàncies atenuants de la responsabilitat penal de les persones jurídiques haver dut a terme, amb posterioritat a la comissió del delicte i a través dels seus representants legals, les activitats següents:

- a) Haver procedit a confessar, abans de conèixer que el procediment judicial es dirigeix contra ella, la infracció a les autoritats.
- b) Haver col·laborat en la investigació del fet aportant proves, en qualsevol moment del procés, que fossin noves i decisives per aclarir les responsabilitats penals que dimanen dels fets.
- c) Haver procedit en qualsevol moment del procediment i amb anterioritat al judici oral a reparar o disminuir el dany causat pel delicte.
- d) Haver establert, abans del començament del judici oral, mesures eficaces per prevenir i descobrir els delictes que en el futur es puguin cometre amb els mitjans o sota la cobertura de la persona jurídica.

› Article 33

....

7. Les penes aplicables a les persones jurídiques, que tenen totes la consideració de greus, són les següents:

- a) Multa per quotes o proporcional.
- b) Dissolució de la persona jurídica. La dissolució produeix la pèrdua definitiva de la personalitat jurídica, així com de la capacitat d'actuar de qualsevol manera en el tràfic jurídic, o portar a terme qualsevol classe d'activitat, encara que sigui lícita.
- c) Suspensió de les activitats per un termini que no pot excedir els cinc anys.
- d) Clausura dels locals i establiments per un termini que no pot excedir els cinc anys.
- e) Prohibició de portar a terme en el futur les activitats en l'exercici de les quals s'hagi comès, afavorit o encobert el delicte. Aquesta prohibició pot ser temporal o definitiva. Si és temporal, el termini no pot excedir els quinze anys.
- f) Inhabilitació per obtenir subvencions i ajudes públiques, per contractar amb el sector públic i per gaudir de beneficis i incentius fiscals o de la Seguretat Social, per un termini que no pot excedir els quinze anys.

- g) Intervenció judicial per salvaguardar els drets dels treballadors o dels creditors pel temps que s'estimi necessari, que no pot excedir els cinc anys.

La intervenció pot afectar la totalitat de l'organització o limitar-se a alguna de les seves instal·lacions, seccions o unitats de negoci.

El jutge o tribunal, en la sentència o, posteriorment, mitjançant interlocutòria, ha de determinar exactament el contingut de la intervenció i establir qui es farà càrrec de la intervenció i en quins terminis ha de fer informes de seguiment per a l'òrgan judicial. La intervenció es pot modificar o suspendre en tot moment amb l'informe previ de l'interventor i del Ministeri Fiscal. L'interventor té dret a accedir a totes les instal·lacions i locals de l'empresa o persona jurídica i a rebre tota la informació que consideri necessària per a l'exercici de les seves funcions. S'han de determinar per reglament els aspectes relacionats amb l'exercici de la funció d'interventor, com la retribució o la qualificació necessària.

La clausura temporal dels locals o establiments, la suspensió de les activitats socials i la intervenció judicial també poden ser acordades pel jutge instructor com a mesura cautelar durant la instrucció de la causa.

Gran Via de les Corts Catalanes, 562
Pral. 2a, 08011 Barcelona

Tel.: **93 451 55 50**
ecom@ecom.cat

 facebook.com/ecomdiscapacitat

 [@entitatecom](https://twitter.com/entitatecom)

www.ecom.cat

Amb el suport de:

**Ajuntament
de Barcelona**